

Št. 2

V Celji, dné 20. februvarja 1893.

Leto II.

Menih.

D rvi se v naravi besneči vihar,
Odmeva gromenje, strel bliska se žar.

Ob oknu menih pa mladosten sloni
In gleda boj silnih, pozemskih moči.

Upalo je lice, in medlo okó
In glavo podpira si vročo z rokó.

In udje bolešno vstrepečejo mu
In usta gorjupo šepečejo mu:

«Viharne megle, ve sive megle,
Ki krijete gôr visóke vrhé,

Kako ste podobne temotnim meglam,
Ki duše zastirajo sveti mi hram!

Tam zunaj viharji ljut bijejo boj,
I meni že zdavno je zbežal pokoj,

In čudne se misli porajajo mi
In dvomi nešteti v njem vstajajo mi.

Pod manoj je zemlja, nad manoj nebó,
A kaj je nad nebom in kaj pod zemljo?

Povzdiga moj duh se, hité mi naprej,
A konca in kraja ni videl doslej.

Glej tukaj pa knjiga odprta leži,
In vrsta za vrsto tako govori:

To bodijo vaše duševne mejé,
Povzdigniti nadnje nikdo se ne smé.

Kar rekli so mi, to jedino veljaj,
To bodi takó, — kot je bilo nekdaj.....»

Pa vročo si glavo naslanja menih,
Iz prsij ukrade globok se mu vzdih....

«Nazač več ne morem, naprej pa ne smem,
Kaj pravo, kaj krivo je, tudi ne vem;

Tako se mi zdi: Pregreha ni to,
Če imam odprto uho in oko,

A grešnik je ta, kdor uho si maši,
Da treba resnice mu slišati ni.

Kdor rajši miži in pobeša oko,
Da treba spoznavati ž njim mu ne bo,

Kdor raje prisega na vpitje in hrum,
Kot da bi poprašal, kaj pravi razum.»

Josephus.

Poslednji vitez Kolovraški.

Napisal Antonin.

Ako kreneš od okajenega Zagorja za Savo preko ozkega prelaza proti severu, stojiš kmalu v prijazni, ozki dolinici. Po sredi žubori ti veselo potok, kateri oživljajo brze postrvi. Obe strani pa zaslanja visoko hribovje, bujno porasteno z lesovi. Obilica najlepših planinskih cvetic krasi čarobno okolico. Tu in tam dviga se mogočna skala izza gostega grmovja, kakor da jo je zagnal le-sem Titan v boji z Zenom.

Dobro uro hoda imaš do razpotja. Napis na kazalu kraj ceste pouči te, da vodi pot na desno v galeneške toplice. Na levo pa te vede steza do mogočnega gradu, ki je uže preje vzbudil potniku pozornost. „Galleneck“ je staro, nezanimljivo zidovje, kakoršnih najdeš narisanih v Valvazorji več. Ker nimaš tu ničesa iskati, kreneš jo dalje na levo po dolu. Hribovje se vedno bolj in bolj zbližuje cesti in zožuje dolinico v ozek jarek, po katerem bi se jedva mogel voziti voz s senom dobro obložen. Dve mogočni skali omejujeta svet, pa katerem teče v široki strugi potok. Le nekaj korakov in nov prizor te zahiti. Pred teboj leži lepo zaokrožena kotlina z lepimi livadami in omejujočo jih goščo. V sredi pa stoji osamel grič, noseč na vrhu še precej dobro ohranjeno razvalino. To so ostanki kolovraškega gradu.

Radoveden stopaš po stezi naprej. Čudno poslopje! Dolgo precej, ozko, le nekoliko sežnjev meri v širjavo in visoko je do treh nadstropij. Strme stop-

njice vodijo v notranje prostore. Tu nič ne svedoči o krasu nekdanjih viteških dvoran, o katerem tako radi pripovedujejo v nemškem „romani“.

Le malo prostorov je bilo pripravljenih v stanovanje, vse ostalo so bile shrambe in trdnjavne postojanke. To ti znači, da so tu stanovali kedaj roparski vitezi, ki so hodili drzovito plenit vso okolico in se umikali ob nevarnostih v svoje gnjezdo, braneče jih proti vsakršnemu sovragu.

Mnogo si pripoveduje narod še danes o njih. Sosebno se spominja povest poslednjega kolovraškega viteza.

Ko so še Turki napadali naše kraje — pripovedujejo — prevzel je na Kolovratu gospodarstvo vitez Oton. V mladosti ga ni bilo tu, vzgajali so ga v mestu redovniki.

Ker mu je oče zgodaj umrl, prišel je Oton še mladenič kot gospodar na svojo dedovino. Bil je kaj čudne nravi. Osameli gradič s tiho okolico ni kar nič ugajal živahnemu, dà, burnemu njegovemu značaju. Mlad, lep mož zastavne rasti, želel si je vedne premene na samotnem domu. Rad je zahajal na lov. Za svoje kmete se ni dosta menil, le ako je srečal kako zalo dekle, zastavil mu je pot, malo pošalil se ž njim in naposled zahteval, da se mu odkupi s poljubom.

Časih je tudi povabil znance in prijatelje iz bližnjih gradov k sebi in se tedaj zabaval po več dni v jedno mer; časih je zopet on obiskal kak sosedni grad in tedaj je izostal več

časa. Ako je poizvedel, da po Savi vozijo bogati trgovci blaga, hitro je zbral svoje možé in potnike zajel. Le izdatna odkupnina rešila jih je njegove oblasti. Za nekaj dni je bil s plenom zadovoljen. Kmalu pa si je moral poiskati nove zabave.

V istem času prihruli so zopet jednič Turki v slovenske krajine. Siloviti Ibrahim-paša dvignil se je iz Bosne nad revne „gjavre“ in se ušatoril ob Kolpi. Ker je menil dlje časa pustošiti po naših krajih, vodil je s strašno vojsko tudi ljubljeno svojo hčerko s seboj, mnogo opevano Ešefo.

Navzhodu imenovali so jo, vzhodno zvezdo, in goslarji-slepci prepevali so paši v slabih dnevih o slavi njene lepote, o slavi, ki se je razširila celó v zahodne kraje. Tudi kolovraški vitez čul je uže o njej. Mladostno navdušen jel je sanjariti o rajski Ešefi. „Hočem in moram jo dobiti in naj izgubim glavo“, dejal si je in se odpravil z malim, zvestim spremstvom proti Kolpi. Tam je prežal na prvo priložnost, da si vzame devojko.

Turške prednje čete bile so uže globoko na Dolenjskem in raznašale strah pred turško vojsko. Nikdo se jim ni zastavil. Paša je menil, da nevarnosti nikoder ni in krščanske vojske da dolgo še ne bo. Paznost je radi tega v taboru precej ponehala. Doizvolil je celo svoji hčeri, da se hodi izven tabora sprehajati v senčni gaj ob Kolpi. No, Oton se je bil dobro skril in je stal s svojimi v bližini.

Nekega dne izprehajala se je Ešefa zopet ob reki, kakor se je bila uže navadila. Bila je v resnici krasna in Oton je komaj vzdržal v svojem skriva-

lišči, odkoder jo je verno opazoval. Take lepote še ni videl. Gosti, črni lasje senčili so belo čelo. Dolge, črne trepalnice pokrivale so velike, mile, modre oči. Med koralno-rudečimi ustnicami bliskali so se snežno-beli zobčki, kadar se je zasmejala zvonko svojej dojki. Velika njena postava, odeta v slikovito krilo očarala je vsakogar na prvi pogled. Krasno, omamljivo bitje mamilo je tudi našemu Otonu srcé, da je resno vsplamtelo za lepo tujko

Ker je imela le malo spremstva, ne pomišlja se vitez dolgo. Hitro skoči s svojimi hlapci iz zasede. Ti mu povežejo spremstvo, on pa dvigne Ešefo in dirja ž njo v svoj grad.

Srečni dnevi mlademu Otonu! Kmalu jo je pregovoril, podarila mu je srce in živela sta „v zemskem raju“

No, ta brezskrbna sreča ni trajala dolgo. Ljuti Ibrahim je po svojih ogleduh zasledil drznega roparja, ki mu je ugrabil hčerko. Razsrjeni oče je kmalu prihrumel pred grad. Oton se je bil uže zdavno pripravil na vsak slučaj in je dal še marsikaj pripraviti v obrambo in ukrenil vse potrebno. Ne le, da se je do dobra oskrbel s smodnikom in popraviljal zidovje, ter je zavaroval s samostreli: Ob skalah je dal napraviti močan jez in je tako zaustavil vodo, ki se je v kratkih dnéh natekla in napolnila vso kotlino okolo griča. Veliko jezero razprostiralo se je tod in sredi njega molel je iz vode kolovrat.

Ibrahim je dolgo oblegal grad. Zaman je naganjal najboljše strelce:

njihovi streli niso dospeli ni na zeleni kraj, kam, da so škodili njemu. Zaman je dal napraviti paša čolnov. Predno so dospeli do zidovja, pogreznili so jih streli iz grada ali pa pobili jim moštvo. In če je kak čoln dospel do gradu, vzprejeli so ga grajski s kamenjem in vrelo vode. Zaman škripal je vsemogočni Ibrahim z zobmi in se togotil na bregu. Le jedno mu je še ostalo; izstradati je hotel grad.

V gradu pa so se radovali, ker so imeli živil na mesece dovolj. Oton in Ešefa sta v ljubezni vtapljala vse skrbi, hlapci pa, katerim je gospod povišal deleže na jedi in pijači, napivali so jima. V šotoru Ibrahim paše pa je moštvo jezilo v tihih nočeh petje in vpitje oblegancev in žvenket kozarcev. Paša sam je divjal po svojem šotoru kakor besen.

Tako je minilo uže več dnij. Proti večeru vročega in soparnega dne prevleče se nebo s črnimi oblaki. Zrak je soparen; nobenega vetrca nikjer, le v gozdu po listji čudno šumi. Vso naravo preleta trepet, nevihta se bliža,

V ostrogu turškem je vse tiho. V gradu pa hrumi petje in vpitje kakor le kedaj poprej. Noč postaja vedno temnejša. Nakrat se zabliška, zagrmí! Težke kaplje vsujejo se na zemljo. Vedno hujše lije in lije. V mes pa se bliska, treska, grmi, kakor da se podira svet.

V gradu veselje le še kipi in kipi, saj to škoduje le sovragu:

„Pijmo, le pijmo,
Dokler živimo!
Saj ne dobimo,
Kapljice tam!“

Pač nikdo njih niti mislil ni, kako resno je slovo, kakó kratek čas jim je odmerjen!

„Voda, voda!“ začuje se krik. Straža prihiti preplašena in javi, da je voda udrla v klet. Hitro gredo gledat, in res par čevljev je je uže in vedno še dere in dere zunaj pa lije dež vedno hujše.

Kmalu pa se potolaži gospodar, češ, nad klet takó ne pride. Veseli vrnejo se nazaj; toda up jih je varal. Voda raste in raste. Stoprav je bila do stropa, uže tega do gornjih stopnjic. Umaknejo se v drugo nadstropje, kmalu pridere tudi sem . . . po stopnjicah, skozi okna povsodi curlja, razmakuje in slednjič močno zadrvi v prostore.

Umikajo se veseljaki. Uže so na strehi, voda je vedno za njimi Reši se, kdor se more! Bolje neverniku udati se, nego vtoniti. Trgajo brune, vežejo plave in ž njimi plovejo tjà na breg . . . malosrčni! . . .

Krčevito se oklepa Ešefa svojega Otona, upajoč še vedno rešitve Ali voda, silna voda narašča. Uže jima sega do pasa . . . pomišljenja tukaj ni.

Tla se stresajo, grad se pogreza. Hitro se prime Ešefa bruna, katerega se oklene tudi on, držeč ljubico z jedno roko. Počasi pomikata se naprej. Kar se začuje hropenje, nekdo oklene se bruna in ga skuša izdreti. Oton potegne nazaj. Vname se boj — bolesten krik — Ešefa zdrsne v vodo. Borilcema bruno izmuzne silen vrtnec nad ugrezajočim se gradom zagradi vse, grkaje pogrne jih vodovje.

Krasno jutro sledilo je viharnej noči. Začujeno zrô straže na vodo;

gradu ni nikjer. Hitro poroče to glavaru. Strmé si mane Ibrahim oči in zrè in zrè. Kar priplove voda na breg par trupel. Zagleda jih paša, strese se „Oj, Ešefa!“ krikne. — — — —

Nad njimi se pripognje derviš in moli. Ko pa se paša zave, deje mu

duhovnik: „Allah je milostiv! Allah maščeval je očeta, kaznil je zlodejca; Allah je pravičen, kaznil je hčer, ki se je udala gjavru!“

Onemogel, pokima paša z glavo: „Kismet, Allah je velik!“

Spomini.

Piše Radica Bleška.

I. Fantazija.

Bilo je v jeseni. Lahen veter igral je v vejah, suho listje padalo je šumljaje raz drevje. Zadnji solnčni žarki poljubovali so trudno zemljo.

Kdor hodi v takem času v gozdu z veselim srcem, vé, kaj šepeta šaljivi vetrič; kdor pa otožen tava po temnih gozdnih stezicah, razume, kaj govori rumeno listje o minljivosti zemske sreče. . . .

Kaj me je privabilo v gozd? Sem mar iskala tolažbe, mirú? Čudno! Ne vem. . . . Poslušala sem šepetajoče listje, tožila sem z žalujočo naravo; saj je bilo v jeseni!

Kar se mi približa visoka, krasna žena. Presenečena zrem ji v obraz; bledost njenih lic je mrtvaška. Njene velike oči, temne kakor noč, vpira v me; nagne se proti meni in pritisne svoje mrzle ustne na moje čelo. Vender, ostala je resna; niti črtica njene obraza ni se spremenila. Bila je, kakor krasna kamenita podoba.

A sedaj! . . . Lahno odprla je blede ustne; jela je šepetaje tako le govoriti:

„Revno zemsko dete! Vidim v krvaveče ti srcé, videla sem solze, ki so v temnej noči rosile tvoje lice. Bolno si dete; ne na telesu, vender pomagati ti hočem, kolikor morem, ne misli pa, da mi je mogoče dati ti zgubljene sreče; ne upaj! Zamoriti hočem nebroj želja, katere gojiš v prsih. Srcé postane ti vedno hladneje. Živeló bodeš, a živeló bodeš sanjaje. Iz očí izgine ti jasni mladostni svit. Če ti zaigra na obrazu nasmeh, ta smehlaj pa imenovali bodo ljudje — mrtev. Drugače bodeš čutilo nego drugi; ne bodeš poznalo ljudij, in oni te ne bodo umeli. Ne bodeš poznalo prave sreče, postalo bodeš moje tiho, mirno dete, dete temne matere — Melanholije.“

Govorila je milo, sladko, toda ni se nasméhnila. Zopet nagnila se je k meni, pritisnila me na se in še zašepetala:

„Ljubila te bodem, ljubila vroče, — dokler ne zaupaš — ljudém.“

Na roko mi je padla mrzla kaplja, ali je bila solza iz njenega krasnega očesa?

Menila sem, da še vedno slonim
v njenih mehkih rokah. Njene zadnje
besede dozdevala so se mi, kakor rahlo
šumljanje. Še tesneje hotela sem se
okleniti čarobne žene. Pogledam — in
ni je bilo več! . . .

Bila sem na mehkem mahu; raz
drevje padalo je rumeno listje, in pri-
povedalo si tožne povesti. Mrak legal
je na zemljo.

Tožila je narava; saj je bilo
jeseni!

Pod ložo.

Pevci so skakali, godci rožljali,
Wagnerja božjega v Gradci igrali.
Nisem na oder, jaz gledal sem v ložo,
V loži pa gledal in gledal sem rožo.

Oj kak čaroben obrazek je bledil!
Roža, li ljubiš me? V njenem pogledi
Bili nebés so vsi čari razkriti —
Roža, ah, rožica, daj me ljubiti!

Pevci-bogovi prečudno so peli,
Bobni in godci so gromko grméli;
Meni pa godba je lepša igrala,
Strune je vbirala rožica zala.

Rožica zala, ah, ljubi me, ljubi!
Saj te, kaj ne da, še nikdo ne snubi?
Ako te snubi, takoj ga zavrni,
Meni v naročje se, roža, obrni!

Bobnov je vojska Wagnerja igrala,
Pa je zigrala, zavésa je pala.
Rožica moja, naj pade zavésa,
Ti le ne pojdi mi izpred očesa! . . .

Stokrat še stal sem pod ono ložo,
Stokrat oziral za ono se rožo;
Ah, pa nikdar, več uzrl je nesem!
V rože spomin je samó mi ta pesem.

Dobroslov.

Volk und Heimat,

oder Gedichte eines krainischen Deutschen. Von Franz Goltsch. Leipzig. Druck
und Verlag von Breitkopf und Härtl 1893.

Med vsemi slovanskimi rodovi smo Slo-
venci gotovo najnesrečnejši. Maloštevilen
narod, razkosan ne samo po mejah raznih
kronovin, temveč tudi raznih držav, obko-
ljen od strastnih nasprotnikov, bojujemo boj
za svojega jezika obstoj, ki se nam neče pri-
znati po svoji veljavi niti v šoli, niti v uradu.
In poleg tega je še veliko število lastnih sinov,
ki deloma vsled svoje odgoje, deloma vsled
sebičnosti zatajujejo svoj rod in jezik. In
poturica je vedno hujša od Turčina. Na de-
lovanje in izjave teh sklicujejo se vedno
oni, ki sami ne poznajo faktičnih razmer,

češ, lastni rojaki odrekajo vam ono, za kar
se vi potezate, oni protivijo se vašim na-
porom, vašim zahtevam; a njim so znane
vse razmere, in izvestno niste niti sposobni
niti opravičeni za vse one narodne pravice,
katerih si želite. Radi tega navdaja nas
srdom in žalostjo vsak nasprotniški pojav
iz naših krajev; radi tega zdi se nam na-
značena knjižica tolikanj važna, da se so-
znanimo natančneje z nje vsebino.

G. Fr. Goltsch je rodóm Ljubljancan.
Njegovi stariši bili so v obče spoštovani ro-
kodelci kmetskega pokolenja, ki so le za

silo lomili nemščino. A ker je v času najhujšega narodnega boja in največjega zatiranja Slovencev bilo morda lepše in boljše, poslali so sina v znano ponemčevalno odgojiteljišče. Tam kakor tudi na „nemških“ vsporednicah takrat itak še skoro do celega ponemčenega ljubljanskega gimnazija, pod vodstvom raznih znanih pangermanskih profesorjev ucepilo se je mlademu Goltschu popolnem prepričanje, da je pristni sin matere Germanije. Dospevši na dunajsko vseučilišče, občeval je mnogo tudi s slovenskimi dijaki ter ni kazal tolicege sovraštva in preziranja slovenskega rodu, kakor pozneje, ko je v „pranemškem“ Gradcu dobil službo na Ivanejski knjižici. Odzival se je odslej kot pesnik v koledarjih nemškega „Schulvereina“ ter bil tu in tam na komerzih zastopnik kranjskega nemštva.

Nikakor nečemo g. Goltschu v zlo šteti nemškega prepričanja in ljubezni do nemškega rodu, saj on ni kriv, ako se mu morda po krivici prišteva; kriva je temu njegova odgoja. Nikakor mu ne bi zamerili tega, ako bi bil neizvedenec v naših razmerah, ker pa jih pozna, ker ve, da je zatiranje nemštva na Kranjskem zgolj „Humbag“ in kljub temu razširja vero v to „zlo, izmišljeno po sili“, moramo mu se kar najodločnejše protiviti.

Kot novoletni dar prejeli smo naznačeno knjižico, kateri je, gotovo ne po naključju, iskal in našel žaložnika v nemškem cesarstvu, saj le tako lahko upa, da se bode razširila po nemških deželah in tam oznanjala slovensko barbarstvo. Pesni kažejo lep talent, tem bolj obžalovati moramo njegovo zlorabo. Morda potihne z časom oni „Sturm und Drang“ ki se pojavlja pri sedaj komaj 26. letnem pesniku — morda? Preoptimistično bi bilo to upanje, kajti že uvod dokazuje nam njegovo neopravičenost.

„Und schreit ich nicht als Führer vor
den Reih'n

Ein braver Streiter will ich immer sein.
Mein Sang im Waffendienste steht er
ganz

Und nie wird mir der hehren Muse Kranz,
Bleibt ruhmlos auch mein Lied, zum Tod
verdamm't,

Hat manches Auge doch dabei geflammt.

Mein Leben war von Fehl und Hass ge-
trübt,

Doch mehr als mich hab ich mein Volk
geliebt.

Gotovo zelo značilna izjava. Da pesnik ne služi božanstveni vili, priznava sam. „Ein garstig Lied, pfui! ein politisch Lied“ tako sodi Goethe v Faustu. Naš pesnik dobro ve, da njegovo pesnikovanje nima istinite vrednosti, zato ne misli na slavo, katero so drugim pridobile domorodne pesni; on ve, da služi zmotam in sovražtvu, kljub temu zlorablja pesniški dar. Na poboljšanje torej žal, nimamo upanja pri njem, ker se trdovratno ustavlja boljšemu spoznanju.

Rad bi nam pesnik podal vesele pesni, a ne more.

„— — — muss doch immer sinnen auf
meines Volkes Kampf und Lied.“

Ta boj in to trpljenje opeva, vender ne pove, v čem da obstoji — ker tega povedati ne more. Da se nikdar nobenemu Nemcu še ni las skrivil, za to skrbe v Avstriji že vse drugi faktorji, in g. Goltsch pač lahko mirno spava. Saj vsi mirno in trezno misleči vedo, da je nemški volk oni, ki kali slovenskemu jagnetu vodo.

Pesnik posvečuje Nemcem na Kranjskem par sonetov. Želi li Olifantov rog, da bi priklical pomoč:

„wir stehen vereinsamt in dem Völker-
streit

Von deutschen Bruderstamm so weit, so
weit —

Und zwanzigfach umlagern uns die Wen-
den“.

Ubogi nemški kranjec!

„Ein Fremdling wird er dort mit Hohn
genannt

Und um sein Volk hat er sein Heim
verloren“.

To je pač vrhunec nesramnega klevetanja. Kako naj sodimo o človeku, ki vedoma troši neresnične vesti ter tako hujska proti drugim narodnostim. Ali je g. Goltsch res tako slab matematik, da ne vé, da je 95% večina — 5% manjšina, da po božji in človeški postavi nima te 95% večine dolžnosti da bi vklonila svoj tilnik pod 5% manjšinski jarem?

Ali je g. Goltsch res tako slabo poučen o političkih razmerah, da ne vé, da faktično še vedno prevladuje nemška manjšina ne le na Kranjskem, temveč po vseh „mešanih“ pokrajinah.

A v očeh g. Goltscha je uže to velika predrznost, da Slovenec sploh še životari; saj nima nobene pravice za to na Kranjskem. „Od nekdaž prebiva že tukaj moj rod, če kdo vé za druž'ga, naj reče, odkod . . .“ zvedavo poprašuje Vodnik. Nam tega ni več potreba, g. Goltsch nas pouči:

„Und ihr, die ihr vor grauen Jahren,
Auf mühevollen Wanderzug,
Von deutschen Norden kamt' gefahren
Mit Weib und Kind, mit Schwert und Pflug,

Die ihr den Urwald auszuroden
Die Axt geführt mit Kraft und Fleiss,
Die ihr der neuen Heimat Boden
Genetzt mit eurer Mühe Schweiss —
Auch eurer denk ich leidbezwungen,
Wie man gefall'ner Kämpfer thut;
Denn viele hat hinabgeschlungen
Des fremden Volkes wilde Flut.
Doch auf den Gräbern seiner Ahnen
Steht trotz'ig heut ein neu Geschlecht,
Im Kampf um die ererbten Fahnen,
Um seine Sprache und sein Recht.“

Občudovanja vredna je nevednost gosp. Goltscha v zgodovinskih stvareh. Kako slabo izkoristil je bogato janejsko knjižico! Občudovanja vredna njegova smelost s katero oznanja to falzifikacijo povestnice.

A potolažimo se! Kot pristen German sovraži isto tako Francoze. Tudi tukaj kaže svojo nevednost, ker trdi, da so Nemci Napoleona I. uničili. Ali morda res ne vé, da je Napoleonova zvezda zatemnela, ko je hotel podvreči ruski narod, da je to bil vzrok njegove premage, ter da so se z Nemci in

Angleži borili tudi Slovani, in ne le Slovani v nemških armadah, temveč tudi ruska armada proti Napoleonu za svobodo Evrope?

„Verlorenes Land“ je za nemštvo Kranjska dežela. Pranemške prebivalce kranjske zadeva krivda:

„Sie schufen Bahn den fremden Horden
In Schlawheit und in Unverstand“.

Zopet velika in nesramna zgodovinska laž! Ker so si Nemci in ponemčenci pridobili slovensko ozemlje s šibo, ker so gospodovali s krutostjo — ker se slednjič vzbujala slov. zavest narodu, da neče več hlapčevati na lastnih tleh, zato tarnja in toži g. Goltsch o izgubljeni zemlji! Pač res, ves Schulverein, ki hoče ponemčiti slovensko dečo, vsa „Südmark“ ki hoče materijalno uničiti slovenstvo, niti „Carniola“ in „Germania“, obe ferijalni zavezi, katere proslavlja pesnik, ne bodo več ponemčili naših krajev. Zato mu pritramo izgubljeno zemljo za Vaše napore in Vaše nakane.

Zadnja želja pesnikova je, da ga ne pokopljejo v nemški zemlji, ne na Kranjskem, „Doch Friede mag mir werden einst im Grab

Der Friede, den das Leben nie mir gab
Dum sollt ihr mich in deutsche Erde legen!“

Spomnil se je menda Scipija, ki tudi svojega trupla ni privoščil nehvaležni domovini. No, vsakemu bo menda zelo malo mar, kje bodo počivale njegove kosti, in radi se odrečemo tej slavi.

Pregledali smo površno to zbirko. Ako uže prazna fikcija tako strastno navdušenje vzbuja, ne bi bila dolžnost, da se vzdramijo vsi slovenski sinovi na odpor? Vzdramate se, dokler je čas, da ne bo prepozno!

Naprej, na boj, naprej zastava Slave!
Veritas.

Zlobnost.

Lepo me mamka so učih,
Ko šla od njih sem v tuji svet,
In vse, kar so mi naročili,
Bom pommila do poznih let.

Med drugim so dejali mati,
Kako da možki spol je zvit,
Da moram možkih vseh se bati,
Ker v vsakem zloben duh je skrit.

Precěj res časa sem se bala —
 Pa spremenila se je stvar,
 Odkar sem ljubega spoznala
 In mu srce podala v dar.

No, zlobnost moram mu priznati,
 Ko mej poljubi trdi mi,
 Da se očeta moja mati
 Bajé nikoli bala ni.

Dánica.

Glasnik.

Program celovškega dijaškega shoda.
 Nemško-nacionalno dijaštvo jelo se je v zadnjem času prav živahno gibati. Mi pazno motrimo vse take pojave, vzlasti pa je za nas zanimljiv obči shod nemško-nacionalnih velikošolcev v Celovcu dne 7. pr. m. Naj omenimo tu le besedij, katere je govoril sedajni I. referent o programu can. jur. F. Okorn. Bistveno vsebino njegovih izvajanj podajemo v sledečem sestavku.

V uvodu narisal je govornik zgodovino nacionalne ideje v Nemcih: Politična in duševna onemoglost nemškega naroda za časa, ko je bil Rim vsegamogočen; Lutrova reformacija in združenje raznih narečij v jeden skupni literarni jezik; reakcija in brezmejna hegemonija francoske kulture, katerej se Nemci do tal klanjajo; na to doba nemških duševnih velikanov (Klopstock, Wieland, Herder, Schiller, Goethe, Mozart, Bethoven, Kant), s katerimi dosežejo svoj višek; dalje ideja nemške svobode, 1. buršovsko društvo l. 1815. in „oče telovadbe“, Jahn; slednjič — po mnogih reakcijah in po britkem ponižanju, se stranij Francozov — oni veliki mož, ki je nemški narod politično zdjednil in usta novil državo, danes v kulturnem in političnem življenju toli važno: to so karakteristični pojavi v nemški nacionalni zgodovini.

Iz tega zgodovinskega uvoda, nadaljeval je govornik, uvidevamo, da se je ona Nemčija, ki je bila tolikokrat in tako globoko ponižana — s stranij papežev, tujih narodov, sosedno Francozov, in lastnih vladarjev — dvignila z lastno močjo do duševnega viška in politične jednote.

Kar se sedajnosti tiče, noče govornik ničesar olepšavati ali prikrivati, marveč vse

hibe in slabosti raziskati, kajti zdrava in pravična kritika je mnogo vredna, ker napak ni moči prej odstraniti, nego jih poznamo. „Nemci smo pred vsem preveč zanikerni in mislimo, da dosežemo vse uže s praznim besedičenjem in filisterskim politizovanjem doma za pečjô. Mi akademiki smo sicer še premladi, da bi se aktivno udeleževali politike, vendar resno premišljujemo položnje nemškega naroda, opazamo nesposobnost njegovih voditeljev ter globoko občutimo vsak udarec in poraz svojega rodû v Avstriji. Radi tega pa bodi sveta dolžnost vsacega nacionalno mislečega nemškega dijaka, da se pripravlja duševno in telesno na bodoči boj z našimi protivniki.

Teh poslednjih pa je dvojna vrsta. Prvi in najhujši nam vragi so Slovenci. Od vseh stranij pritiskajo sistematično na nas, sejejo prepir v deželi in begajo mirno ljudstvo. In kaj storimo mi proti njihovemu premišljenemu početju? Z ramo migamo in se nasmihamo, tolažeč se, češ, Slovani, ločeni med seboj po jeziku in specifični kulturi, se itak ne morejo nikdar združiti tako kakor n. pr. Nemci iz prvotnih plemen. Kriva, nevarna, naravnost pogubna je taka argumentacija! Odprimo le nekoliko oči in glejmo, kaj se okoli nas vrši: *zblíževanje Hrvatov in Slovencev v domovini in na vseučiliščih, jedinstvo konservativnih in liberalnih Slovencev v borbi proti Nemcem, občeslovanski dijaški kongres in, posebno za nas planinske Nemce, zanimiro gibanje slovenskih velikošolcev na Dunaji in v Gradci — vse to so pojavi, vredni najprej pozornosti, in le ta, kdor nima srca ali pameti, utegne jih prezreti.* Toda mi, mladi naraščaj — to bodi pri tej priliki povedano našim protivnikom — mi ne tratimo najlepšega časa za

mizo pri vrčku piva, ampak se trudom da prej ko prej dokončavši svoje študije pridemo praktično življenje in stopimo v politični boj kolikor mogoče pripravljen, da služimo svetej narodnej stvari, vsak na svojem mestu!“

Govornik razpravlja na to židovsko vprašanje, pojasnjuje udeležbo židovskega živja na vseh poljih našega javnega, uradnega in znanstvenega življenja ter statistično dokazuje, da je ta udeležba ogromna v primeri z majhnim številom (le $4\frac{1}{2}\%$) Židov v vsem prebivalstvu. Slednjič pride do sklepa, da so Slovani in židje nemškemu narodu najbolj nasprotni in najbolj tuji. Zatorej treba po nacionalno-ekonomičnem principu, ki zahteva, da se narod varuje tujih elementov, najprej in najodločneje pobijati ta dva sovražnika. Nemško-nacionalno dijaštvo se držibrezpogojno Schönererjevega programa in stoji prej kot slej navdušeno za tem idealnim vodjem. —

K temu govoru, opomnili bi mi raz svoje stališče le nekaj besed.

Pred vsem vidimo novo tendenco v nemškem dijaštvu, katero smo poznali doslej ponajveč le od jedne strani: nemški burš storil je svojo dolžnost na knajpi in se vsak semester po enkrat prikazal z obvezano glavo v avlo. Za politiko se ni dosta menil — razven pri čaši piva. — To je torej drugače postalo, ako smemo verjeti besedam g. Okorna, katere so za nas dokaj poučne. Nemško dijaštvo jelo je naše življenje in gibanje oprezno zasledovati in taktično proti nam postopati. To treba, da si zapomnimo, kajti doslej bile so nasprotniške težnje skôro izključno omejene na „Carniolo“ in „Germanijo“. Vigilantibus jura! — Nadalje naj nam naši nasprotniki oprosté, če trdimo, da naše faktične razmere v marsičem krivo sodijo. Vlasti le-ta sloga med slovenskimi konservativci in narodnimi naprednjaki ni tako idilična, kakor se dozdeva g. referentu, z druge strani pa zopet prepesimistično slika nevarnost, katera preti Nemcem od „združenja vseh Slovanov“.

Iz vsega uvidevamo, da nas smatrajo nasprotniki močnejšimi in nevarnejšimi kot smo v resnici; to je za nas sicer častno, a

vsikdar slabo, kajti vedno je pač boljše, da nas sovražnik ne precenjuje, nego-li obratno. Skušajmo torej, da postanejo v nas pogoji in pripravljali odnašaji za prihodnji politični boj taki, kakoršne mislijo nasprotniki, da so uže sedaj. To bodi naš smoter!

Konečno konstatujemo brez komentarja zanimivo izjavo, da so Nemcem najhujši sovražniki poleg Slovanov židje. Mi se doslej proti Nemcem nismo ravnali po tem geslu, ampak židovsko korupcijo dosledno pobijali povsod. Sedaj pa se kaže, da stopi nemški „Kulturkampf“ v novo fazo nemško dijaštvo po naših deželah se pripravlja, z njim pa zajedno tudi njegovo starešinstvo, katero se je v Gradcu uže zložilo v jednotno zavezo nemških starešin. Pozor tedaj, trikrat pozor!

—u—

Vestnik.

Vesna pa „slovenski liberalci in loža“.

— „Slovenec“ je v 23. številki v IX. odstavku omenjenega uvodnega članka počastil naš list in slov. dijaštvo s sledečimi vrsticami: „Mimogrede naj še omenim čudnih moralnih extravagank v dijaškem listu „Vesna“, ki morajo vsakega pravega rodoljuba napolniti z žalostjo in mu odpirajo kaj žalosten pogled v prihodnost. To je sad liberalnih nazorov v mladih srcih, onih liberalnih nazorov, ki se le prevečkrat v srednjih šolah s katedra dijakom vtepavajo v glavo. Vsaj pri naš je bilo tako. In kaj koristi še taka velika vednost, ako je srce sprideno. Nemovalna mladina in cvetje, ki ima uže črva v sebi, sta si enaka.“ — Temu nam je le pripomniti, da dotični gospod dopisnik le slabo pozna „Vesno“, še slabše pa slovensko dijaštvo: Pridite na Dunaj, pridite v Gradec in proučavajte nas! Le tu bodele mogli soditi, kaj je pravo in kaj nepravo, le tu bodele uvideli, koliko je zrnja v nas, koliko praznega klevetanja — tam kjer nas ne poznajo! —

Slov. akad. društvo „Slovenija“ na Dunaji imelo je dne 18. januarja svojo V. redno sejo, katere se je udeležilo 47 članov in gostov. Sejo je vodil cand. jur. Regally. Iz odborovega poročila posnemamo, da se je

društvo dne 12. februarja preselilo v novo stanovanje: VIII., Lange Gasse, 48, da je odbor naročil Wolfov slov.-nemški slovar in da se je v področji društvenem zasnova tehniški klub. — Stud. phil. Poljanec čital je zanimiv sestavek „Živali v arabski narvrdni domišljiji“. — Pri volitvi namestnikov izšla sta kot namestnika stud. phil. Jančar in stud. med. Valenčič iz glasovanja. Odstopivšemu knjižničarju stud. phil. Doklerju izrekel je zbor zahvalo za vestno poslovanje njegovo. — Netaktna interpelacija zaradi delitve podpor se stranj slov. podp. društva se je odločno zavrnila.

Dolgotrajajoči seji sledil je kratek zabavni del pod predsedstvom predsednika srb. akad. društva „Zora“, cand. med. Popoviča. —

Slov. akad. društvo Triglav v Gradci obdržavalo je 14. januarja svoje V. redno zborovanje v zimskem tečaju. Navzočih je bilo do 50 članov in gostov. Predsedoval je društveni predsednik drd. med. Schwab. Po običajnem odborovem poročilu je predaval stud. phil. Vrtnjak nekaj iz matematične geografije. Prav poučni podatki zanimali so v obče vse navzočnike. — Berilu sledila je najvažnejša točka vzporeda, namreč razgovor o Prešernovi slavnosti. „Triglav“ jo je doslej tradicionalno vedno obhajal v gradnu, letos pa se je morala iz raznih vzrokov odložiti na poznejši čas. Po daljšem obravnavanju odločil je zbor, da se Prešernova slavnost priredi 24. januarja v „Annensäle“, to pa s spremembo, da koncertu sledi ples.

Javnemu delu sledila je vesela zabava, katera je pokazala, da si Triglavani po resnem delovanju vedó v bratski slogi razvedriti um.

„**Klub slovenskih tehnikov**“ se je zasnova v prvi polovici decembra 1872. V V. redni seji je obči zbor „Slovenije“ vsprejel soglasni njegova pravila. Ker stanujejo tehniki v IV. okraji in ne morejo redno pohajati društvenih prostorov, skupili so se v novem klubu, kateri ima namen v rednih sejah prirejati berila in predavanja, skrbeti za petje in borenje ter osnovati posebno strokovno knjižnico. Tudi bo prirejal zabavne večere svojim članom. V osnovalni skupščini 17. decembra

1892 bili so voljeni načelnikom stud. techn. Mazi, njegovim namestnikom cand. techn. Irgl, tajnikom stud. techn. Jager, blagajnikom pa stud. techn. Ciuha. — Mlademu klubu želimo dolgo in ponosno bodočnost!

Prešernova slavnost „Triglav“, 24. januarja (Izv. dop.). Najmenitnejša dneva v življenji in delovanji akad. društva „Triglav“ sta redno ponavljajoči se polet iz srede tujega, neprijaznega elementa na domača tla in slavlje v spomin pesnika-prvaka, nemumljivega našega Prešerna. — Nekaka bojazen prešinjala je letos slehernega Triglavana, razmotrivajočega ukrep slednjega zborovanja, da naj se letos priredi slavnost v doslej še nenavajenem obsegu: Prvi del bodi slavnosten koncert, drugi pa zasegaj ples. Posebna težkoča pa se je zastavila, ker je imel pomnoženi slavnostni odsek komaj teden dnij časa, da pripravi vse potrebno, kajti „Annensäle“, kjer se je imela slavnost vršiti, bili so za vse dni predpusta, izvzemši 24. februarij oddani. —

Vabilu Triglavovemu odzvala so se zadovoljno vsa tukajšna akadem. slovanska društva; „Hrvatska“ je celo obljubila sodelovati pri koncertu. Slavnost posetilo je veliko odličnih slovanskih, pa tudi — kar z veseljem beležimo — dokaj nemških rodbin. Počastil nas je tudi Nj. magnificenca rektor dr. A. Schlager, več veliko- in srednješolskih profesorjev ter precejšno število ljubih nam gostov iz Spodnje Štirské in Kranjske. —

Ko je zbor odpel geslo, nastopil je predsednik drd. med. Schwab ter je v kratkih jedratih potezah omenjal Prešerna in njegove požrtvovalne in nesebične ljubavi do domovine, ki bodi Triglavanom vzor. Govoru in pozdravu navzočih sledil je venec iz opere „Zrinski“, katerega je udarjal v občo pohvalo hrvatski tamb. zbor. V tretjej točki nastopil je dobroznani celjski kvartet (gg. Jerman, Kapus, Stuhec, Jošt) z divnim Foersterjevim „Njega ni“. Na to je pel drd. med. Stuhec Ipavčev samospev „Čolničku“. Lepo doneč glas pevčev in izborna prednašanje poznato je v vseh graških krogih. Frenetično odobravanje prisilil je pevca, da je dodal Vilharjev „Što čutim“. Za njim na-

stopil je zopet tamb. zbor in izborno provel ljubko, v pristno narodovem duhu vglasbeno „kolo“ iz „Teharskih plemičev“, katero je priredil za tamburaše drd. med. Schwab. Koncert zaključila je Hajdrihova „Hercegovska“, s katero je domači moški zbor splošno odobravanje vzbudil. —

Sedaj pričel je drugi del vsporeda. Pri polonēzi, katero je proizvajala godba 47. pešpolka, bilo je stoprav možno ogledati krasne šopke in okusno izdelane grbe v narodnih barvah. S prvimi akordi blagodnečega valčka pa so se zavrteli po dvorani predplesalski pari ter s tem otvorili prvi slovenski ples v „velikonemškem“ Gradcu. Ples je trajal do ranega jutra. Čili Triglavani pokazali so, da znajo dostojno čestiti tudi Terpsihoro. Prvo četvorko je plesalo do 60 parov. Ljubkim plesalkam ostane ta ples gotovo v najboljšem spominu.

Vsekako je 24. januarij velepomemben za „Triglav“, ker je ta dan društvo prvič stopilo pred širše kroge graškega občinstva in si pridobilo mej njimi vzmožen ugled kateri uže dalj časa uživa mej graškim občinstvom.

Slavnost akad. društva „Slovenija“ na Dunaji dne 6. februarja. — Izv. dop. — „V Ronacherjevi dvorani, v najimenitnejšem zabavnem prostoru dunajskem, nastopila je prvič akad. mladež slovenska. Vspeh je bil sijajen; po sodbi vseh navzočih presegli smo slavlje srbsko in česko in si z njim pripravili ugled, kateri pomore izvestno k izredni oslavi petindvajsetletnice v bodočem letu. Pomnoženi slavnostni odsek deloval je neumorno pa tudi ostali članovi društveni so žrtvovali vse svoje moči težavnemu podjetju. Poleg zastopnikov vseh tukajšnjih slov. akad. društev, opazili smo tudi nekaj nemškega dijaštva. Veliko pozornost vzbudili so številni bolgarski in bosniški častniki. Občinstva se je nabralo nad 600 oseb, mej njimi L. Rieger, Meznik, general Stratimirovič, dr. Ferjančič, Globočnik, Nabergoj, Spinčič, Biankini, Stritar, dr. Sedej in dr.

Moški zbor društveni je precizno izvršil Foersterjevo „Pobratimijo“ in Nedvedovo „Vojaci na potu“. Mešani zbor slov. pev. društva je v občo zadovoljnost pel Foer-

sterjev „Venec Vodnikovih in nanj zloženih pesnij. Kvartet (gg. Mičoh, Karlovšek, Grm in Stejskal) je izborno proizvel krasni Foersterjev „Njega ni“. Tamburaški zbor slov. hrvatski je udarjal sam Jandin „Venec slov. pesnij“, a skupno z ženskim zborom Katkičev „Vienach hrvatskih narodnih popevaka“, Miletičevo „Tamburica-koračnica“ in Zajčev „Ples, satira i satirica“. Moški zbor „Slovenije“ je vodil častni njen pevovodja gosp. Jiřík, mešani zbor g. Buchta, tamburaške zборе pa drd. Bartulič. Koncert, ki je tvoril prvi del programa, obnesel se je v vsakem oziru izvrstno, vendar ni zaostal drugi del, namreč ples, kar nič za njim. Uže število, še bolj pa dražest nežnih dam bila sta izredna. Prvo četvorko je plesalo 96, drugo 84, a tretjo 58 parov. Prvega kola se je udeležilo 42, drugega 26 in besede 32 parov. Ob konci plesa je rajalo hitro polko ob polu peti uri v jutro še 18 neutrudljivih dvojic. Ples je priredil zelo ukusno Slovenijan stud. jur. Vodušek. —

Vsi gostje so jednoglasno hvalili izvrstno ureditev slavlja, seособno pa so dame zadovoljila krasna darila, kakor vse ostale lični večerni programi celjske društvene tiskarne D. Hribarjeve.

Hrv. akad. društvo „Zvonimir“ na Dunaji je sklenilo v januarjskem zborovanju, da priredi 6. marnja v Ronacherjevi dvorani s sodelovanjem tamburaškega zbora „Slovenije“ in mešanega zbora „Slov. pevskega društva“ svojo slavnost, obstoječo iz koncerta in plesa. Bratsko društvo naše preseli se s „Slovenijo“ skupno v nove prostore. Vzajemnost mej oboima društvoma skupno, kakor tudi med posamnimi člani njihovimi ni bila uže zdavna tolika, kot sedaj za umnega načelovanja cand. med. Grgureviča. Število članov se je precej vmnožilo, kar ni najmanja zadača trudoljubivemu sedaj poslujočemu odboru.

Srb. ak. društvo „Zora“ na Dunaju priredilo je 26. januarja svojo svetosavsko slavnost. Pri koncertu je sodelovalo „Slov. pevsko društvo“ z moškim in mešanim zborom, gospica Fendrichova s samospvom, domači kvartet z Jenkovo „Tiha noč“ in trio za gosli, celo in klavir. Koncertu sledil

je zelo živahen ples. Pri četvorkah našli smo blizu 100 parov. Med drugim plesalo se je tudi običajno „kraljevsko kolo“. „Zora“ sme s ponosom prišteti letošnjo slavnost velikemu številu vrednih prednic.

Comite für Studentenconvicte, ki obstoji od 1874, presnoval se je v društvo. Predsednikom je voljen baron Hyl. Na leto porazdeli se do 20.000 jedilnih znamk; po 100 dijakom dajal je komitej mesečno hrano v „mensi“. Glavnica iznaša 90.000 gld. Pred kratkim pripadlo je društvu tudi znatno volilo, ki je omogočilo, da bode posameznik dobival odslej mesto 15 po 20 znamk mesečno.

Rusko ženstvo pridobilo si je zopet nov delokrog, namreč živinozdravništvo. Vseučilišče v Odesi, ženskemu stremljenju uže zdavna jako prijazno, sklenilo je, da doizvoljuje tudi damam pristop k državnim izpitom o živinozdravstvu. Ženstva ruskih gubernijev pa so ukrenila pripuščati izprašane živinozdravnice v prakso. To uredbo je povzročila pač le velika potreba živinozdravnikov na jedni, a nedostatek moških prosilcev na drugi strani.

„**Mensa academica**“ ima sedaj 980 mesečnih naročnikov. Hrana se je v nekoliko zboljšala. Upati hočemo, da se vsi nedostatki s časom poizgube.

Lovski dijaki so provzročili v zadnjih dneh več manjših izgredov. Dijaštvo zahteva namreč strogo izvedenje v Krakovu sklenjene stoletnice pogina Poljske. V Lvovu, kjer občinstvo ni zavsem poljsko, mnogi ne hote izvajati dotičnega sklepa, ki zahteva da se letos opuste vsakoršne veselice in slavnosti. Poleg dijaštva sosebno više plemstvo, deluje na izvršenje narodnega žalovanja.

Česko društvo „Minerva“ prav vstrajno in vspešno napreduje. Na njegovo prošnjo je budgetni odsek odredil, da vlada povpraša filozofske fakulte, je-li pripuščati ženstvo na farmacevtski oddelok ali ne. Kakor je videti, se položenje zjasnuje in se bode vprašanje definitivno rešilo do bodočega šolskega leta. — Zasebni gimnazij istega društva se prav lepo razcvita, naraščaj pa se je od lani uže precej pomnožil.

Prvi nemški ženski gimnaziji v Weimaru, ki je sedaj zaključil stoprav svoj prvi tečaj zimski, se, kakor svedoči poročilo tamošnjega ženskega društva, prav dobro obnaša.

Bolgarski dijaki, velikošolci dunajski, graški, zagrebški, in pariški so se reviziji ustave, katera se je v zadnjem zasedanju narodne skupščine proizvela, odločno uprli s skupno protestno noto.

Srbski dijaki na Dunaji zbirajo sedaj gradivo za etnografičen spis, v katerem hočejo dokazati na podlagi izcerpanih trditev glasovitih slovanskih učenjakov, da je njihova velikosrbska ideja opravičenejša od one starčevičjanske.

Romunski dijaki, kateri v svojem časopisu „*Romänische Revue*“ razkladajo svetu rane zadete jim po madjarstvu, so jeden glavnih faktorjev, ki delujejo na vzajemno podporo in skupljenje vseh nemadjarških ogrskih narodnosti.

Česko akad. društvo „Slavija“ v Pragi ustanovilo je v svoji sredi poleg uže obstoječih sedmih klubov še osmi „ciklički klub“. Velikansko društvo, katero šteje nad 1200 članov obseza sedaj 14 različnih strokovnih skupin.

Promocija. Na graškem vseučilišču bil je promovovan doktorjem prava g. Fran Podobnik, odvetniški koncipijent in posestnik iz Št. Vida pri Zatičini.

Dvorni svetnik, prof. dr. Jos. Stefan, umrl je 8. januarja 1893 na Dunaji. Porojen bil je 1831 pri sv. Petru na Koroškem. Po izvrstno dovršenih ukih postal je najprvo realčni profesor na Dunaji, nato pa profesor fizike na vseučilišču dunajskem. V svojih mlajših letih pisal in pesnikoval je v slovenskem jeziku, pozneje pa se je popolnem posvetil znanstvenim raziskavanjem. Slovenecem je rad pomagal, če je mogel, in se je često za nje zanimal.

Papež Leo XIII. praznuje 19. februarja 50letnico vladikovanja. Porojen 1810 v Carpinatu učil se je bogo- in modro-slovja, z 22. leti postal doktor bogoslovja, s 27. leti doktor prava. 1838—46 služboval je v diplomaciji, bil legat v Beneventu in poslanik v Belgiji, 1843 postal je vladika v Perugiji

1853 kardinal, poslej kardinal-kamarlengo in je kot tak vodil kardinalski kolegij po Pijevi smrti. 1878 bil je voljen papežem. Izvrsten latinec, priznan učenjak, razborit razpravljalec, je tudi velik prijatelj Slovanom. Jubilejno slavlje bo svečano praznoval ves katoliški svet in ne najmanje — Slovani. —

Kanonik Josip Marn, c. kr. pok. profesor, predsednik „Matiče Slovenske“, umrl je po daljšem bolehanju dne 27. januarja v Ljubni. Porodil se je 13. marca 1832 v Štangi. Dopršivši gimnazijske in bogoslovne nauke bil je dve leti duhovni pomočnik v Horjulu, 1857 pa postal je učitelj veronauka in slovenščine na gimnaziju ljubljanskem. Samouk pridobil si je potrebno jezikoslovno znanstvo in prestal 1860 z dobrim uspehom izpit iz slovenščine pri prof. dr. Miklošiču. Kot profesor deloval je do 1892, ko je stopil v pokoj, ter bil o tej priliki od cesarja odlikovan z vitežkim križem Fran Josipovega reda. Žalibog se zdravje kanoniku Marnu ni zboljšalo, kakor je bilo upati, ko si odpočije od težavnega učiteljskega delovanja, bolezen se je vedno huje ponavljala, in neizprosna smrt odvzela je slovenskemu narodu vrlega rodoljuba in čislana pisatelja. — Veliko spoštovanje in ljubezen užival je pokojnik pri svojih učencih, dokaz temu bila je lepa slavnost, prirejena povodom njegovega odlikovanja v gimnaziju ljubljanskem. Bil je zadnji vesel pojav v njegovem življenju.

Marn stekel si je tudi kot pisatelj kot raziskatelj na polji slovenske književnosti mnogo zaslug. Njegov „Jezičnik“ obravnaval je v 30. tečajih (v „Učit. Tovarišu“) prva leta slovniško tvarino, od 9. letnika dalje pa životopise rajnih slov. pisateljev z zelo natančnim zaznamnikom njegovih del, in z vzgledi njihove pisave. S tem trudapolnim delom dogotovil je temelj za slov. slovstveno zgodovino.

Marn bil je „Slov. Matici“ uže od njene pričetka odbornik, od 1886 nadalje predsednik, in priznati moramo, da se mu je posrečilo, da je ta zavod uprav pod njegovim vodstvom od leta do leta vspešnejše deloval. Slovenska Matica izdala je tudi od njega izborno sestavljeno „Kopitarjevo spomenico“ 1880.

V občevanju ljubeznjiv in prijazen, v svojih nazorih dosleden in sporazumljiv, bil je priljubljen in spoštovan od vseh, — tudi od onih, ki se niso prištevali njegovim ožjim somišljenikom. — Dijakom vedno naklonjen, pridobil si je povsem njihova srca. Hvaležen spomin ustvaril si je pri vseh, in zato upamo, da vstrežemo vsem njegovim čestilcem, osobito njegovim bivšim učencem ako priobčimo prihodnjič njegovo sliko kot spomin na vrlega rodoljuba slovenskega.

Dvorni svetnik dr. Oton Kahler, profesor medicine na dunajskem vseučilišču, umrl je dne 24. januarja 1893. Bil je v vseh krogih, osobito dijakom izvanredno priljubljen ter je slovel kot vesten zdravnik in izboren učitelj. Star bil je komaj 43 let.

Književnost in umetnost.

Četrto letno poročilo podpornega društva za sloven. velikošolce nam podaja nekoliko jako zanimivih podatkov o preteklem društvenem delovanju.

V uvodu čitamo: „da je moral nastopiti odbor z izjavo nepremišljenemu podjetju male peščice dunajskih dijakov, katerim je pala v glavo plehka misel, izdajati svoj poseben dijaški list. Ti mladi gospodje so tako srečni, da od doma dobivajo dovolj podpore in so zato popolnoma nezavisni od našega in vsakega drugega podpornega društva. Ravno zato pak „podporno društvo za slovenske velikošolce ne more biti odgovorno za „sport“ ljudi, ki niso z njim v nobeni zvezi.“

Torej „sport“ in „plehka misel“ imenuje gospoda to, če slovenski dijak daruje svoj zadnji groš za uzorno misel! Tu vprašamo pač „slov. podporno društvo“, kako da si ono usoja nadzorstvo za delovanje dijakov, ki so povsem nezavisni od njega, ki niso v nobeni zvezi z njim? Kje in kdaj se je ono odgovornim smatralo za naše početje? Ta zopetna izjava svedoči sama ob sebi, da nam ni potreba ni dovoljenja ni priznanja podpornega društva za naše delovanje. Sedaj pa „ad rem!“

Podpore je dobivalo v prvih sedmih mescih j. 1892. le 32, dijakov, mej njimi 15 pravnikov, 7 medicincev, 6 filozofov, 1 tehnik in

izredoma 1 akademik in 2 veterinarja. Razdelilo se je zavsem 456 gld. proti 541 gld. lanskega leta v istem času.

Število ustanovnikov zmnožilo se je za 4 člane, glavnic pa za 282 gld., število podpornikov in dobrotnikov se je istotako zmnožilo za 21 članov, nasprotno pa se je število rednih na Dunaju bivajočih članov zmanjšalo za 9. Dohodki rednih in podpornih članov pa so znašali 1066 gld. proti 883 gld. lanskega leta. V prvih imamo odšteti svoto 400 gld., kot jednokratnega daru, od druge pa tekom treh jesenskih mesecev došle doneske, kateri v letošnjem letnem poročilu še niso zaračunjeni, kakor so bili v lanskem poročilu. Vendar je razvrstitev članov precej pregledna, ker največ podpor donajajo pri počitniški meseci in doba zasedanja državnega zbora. V tej pa razvidimo, da se število duhovnikov kljub splošnemu naraščanju podpornikov in dobrotnikov zmanjšuje: vlani jih je bilo mej 85 podporniki 23, letos mej 106 le 19. Nasprotno seveda narašča nadrazmerno število posvetnjakov. Ta prikazen izvira pač odtod, ker je preveč skrbi za solnograško slovensko vseučiliško mladež v bodočnosti.

Število rednih članov dunajskih pa je radi tega manjše, ker ob času pobiranja še niso bili vsi naši poslanci tukaj in ker se pri drugih bivših članih še ni „potrkalo“. To je pač tudi vzrok, da ob računskem sklepu 1. oktobra 1892, izmed 10 odbornikov in 3 revizorjev po letošnjem izkazu 3 odborniki in 1 revizor niti člani niso bili.

Želeli bi bili, da se je tudi letos ravvalo po vlanskem vzgledu in se je celoletna doba vpoštevala v obračun: Le tako bi bilo možno podati jasno sliko vsega delovanja!

Jugoslovanska akademija v Zagrebu slavila je 10. decembra 1892. svojo petindvajsetletnico. Ustanovil jo je za svoj narod prezasluženi biskup J. J. Strossmayer. Štela je 117 udov, in sicer 46 Hrvatov, 15 Srbov, 17 Slovencev, 3 Bolgare, 20 Čehov, 15 Rusov, 4 Poljake, 4 Nemce, 2 Francoza 1 Talijana. Izdala je 241 knjig, do 600 znanstvenih razprav. Ima svojo knjižnico, zbirko rokopisov s 1100 kodeksi in nad 30.000 listin. Galerija šteje 309 slik in 30 kartonov.

Leta 1866. imela je 200.720 gl. kapitala. Vrednost njenih hiš znaša nad 300.000 gld. Prihodkov imela je 1886-87 7.856 gold., 1891: 20.848 gld.

Izdala je v teku 1867. do 1891: 395.310 gld. 50 kr.

Popreje prejemala je od vlade do 20.000 gld. letne podpore, sedaj se ji je odtegnila, ker „vitezki“ magjarski narod vsako prosveto zatira. Duša akademiji je kanonik dr. Rački; sedanji njen predsednik umirovljeni realčni profesor, duhovnik Torbar; bibliotekar duhovnik Tkalcic. Tako deluje na hrvatskem narodna duhovščina za ljudsko izobrazbo in omiko.

„Chicago“ zove se v Ameriki izhajajoči hrvatski časopis, ki se je ustanovil koncem leta 1892. ter prinaša po dvakrat na teden zanimive poučne in politične sestavke. List je jako dobro uredovan. Žal, da tega ne moremo reči o „Amerikanskem Slovencu“, ki tretjino porabi za nedeljske evangelije in pridige, tretjino za inserate, a ostanek za vodene politične sestavke in novice. V Ameriki bivajoči Slovenci lahko dobé za mal denar zelo obširno od družbe sv. Mohora izdano knjigo „Gofine“ ali razlago evangelij td, ki ima trajno vrednost, tako da jim ne bi bilo treba malih odlomkov v listu tako drago plačevati. Zelo dvomimo, da jim list kakoršen je sedaj ustreza; za Slovence v domovini, ki so radostno pozdravili slovenski časopis v Ameriki, pa nima nobene veljave.

„Izza mladih let.“ Iz Hribarjeve tiskarne izšla je lična knjižica, zbirka pesnij (večinoma ponatisnjenih) našega pesnika in pisatelja Frana Gestrina. Kdor je čital v zadnjih letih „Zvon“ in „Slovana“, spominjal se bo rad znanih, ličnih pesnij in si je naročil v izišli zbirki na dom, da si je pregleđa skupno in bolje vspozna mladega, nadarjenega pesnika.

„Ueber die baskisch-slavischen Sprachenreste“ zove se knjiga, katero je dal natisniti rojak naš Ivan Topolovšek v Mechitaristi tiskarni na Dunaji. Vsem jezikoslovcem priporočamo kar najtoplejše v naročanje zanimljivo delo, v katerem nam pisatelj predočuje uže po nepoznalnem Dav. Trstenjaku oživljeno misel o Kelto-slovanih.

„**Vantasena**“, drama indijskega kralja Sundrake, uprizorila se je v predstavi Vrchličkega v narodnem divadlu pražkem 19. januarja z lepim uspehom. Tudi mi bi priporočali, da se v nas uprizori kaka indijska drama, katere so nam v marsičem neprimerno priležnejše nego vse grške in rimske, da, tudi kakor marsikatera francoska drama iz klasične epotre. Osveščeni smo, da bi nam primerno prestavo oskrbel deloma znameniti naš rojak, sanskritist profesor dr. K. Glaser.

Naše gledališče v Ljubljani napreduje dasi počasi vendar do cela povoljno. Repertoire je vedno boljši, raznovrstnejši in se naslanja bolj in bolj na slovanske proizvode. Nova spevoigra „**Teharski plemiči**“ pa je zopet domačo vilo postavila na oder. Celjski grofje, kateri so igrali svojo ulogo letos uže pri „**Veroniki Deseniški**“, nam zopet nastopijo v novi glasbeni skladbi. Spevoigra je zložena v lahkem domačem tonu, prepletena z mnogimi znanimi, narodnimi motivi. Želeli bi le, da bi godba nastopila nekoliko samostalneje, današnjim zahtevam primernejše. Osveščeni smo, da bi bil uspeh potem veliko večji in bi stoprav tedaj spoznali popolno glasbeno vrednost, ki leži v njenem pesniškem vokalnem delu. Dramatiško društvo je spoznalo veliko vrednost opernih in operetnih predstav za naše gledališče in v to svrhu razpisalo darilo 100 gl. za operni libreto. Naše eminentno muzikalično občinstvo vseh slojev zahteva v gledališču toliko število glasbenih predstav, kakoršno je ono dramatičnih.

Zaslej je seveda težko ugoditi vsem željam, a s časom bode tudi to mogoče. Režija novega gledališča znaša na večer 120—180 gold. in to o 300 gold. dohodka v razprodani hiši! Denarno stališče torej ne more biti tu nikakoršnemu vodstvu deveta briga. No, dramatični del režije je dobro oskrbljen, treba bo s časom le delovati na to, da se pridobi gledališču še jeden pevec

in ena pevka poleg doslejšnega obojca. — Poleg tega bi priporočali, da se uvedó nedeljske popoldnanje predstave pričeni „**ponauku**“ ob 3. uri; seveda, cene bi se morale za te po možnosti znižati. Uverjeni smo, da bi bilo gledišče vselej polno delavskega občinstva, katero inace nima časa dohajati. Mej temi popoldanskimi predstavami pa naj bi bile tudi posebno namenjene naši deci, kakoršne so bile uže uvejene v ljubljanskem, slovenskem in nemškem gledališču.

Naše gledališče je eminentno važen faktor socijalne vzgoje narodove: radi tega želimo, da procvita vedno lepše in lepše in kedaj svoje delovanje raztegne tudi izven stolnice bliže proti periferiji. —o.—

Listnica.

Vsem svojim cenjenim naročnikom naznanjamo, da da bode „**Vesna**“, pričeni s to številko, izhajala vsled obilega posla v tiskarni dne 20. vsacega meseca.

G. M. P. v C. Povest prihodnjč, pesnice ob priliki. Srčna hvala in prijateljski pozdrav!

„**Radnan**“. Poslani pesmici žal, niste uporabljivi. Priporočamo se Vam za kaj družega.

„**Jaroslav**“. Večina Vaših pesnij ni še godna za natis; kar je dobrega objavimo ob priliki.

J. K. v I. Morda bode nam pozneje zopet mogoče, objavljati životopise in obširnejša književna poročila. Za sedaj nabralo se nam je toliko drugega gradiva, katerega ne smemo odlašati, ker sicer preveč zastari, da nam ni mogoče uže sedaj zadovoljiti svoje čitatelje. —

Posamezne številke lanskega letnika dobe se še pri uredništvu. —

Uredništvo „**Vesne**“ bode odslej: Wien, Lange Gasse, 48. —

„**VESNA**“ izhaja po jedenkrat na mesec na celi poli ter stane za vse leto gl. 1:50 Rokopise in dopise sprejema: Uredništvo „**Vesne**“ na Dunaji, Wien, VIII., Lange Gasse, 48; naročnino Dragotin Hribar v Celji, Graška cesta, 1.